

Partijen moeten de rechtsplegingsvergoeding opnemen als gedingkost, maar niet noodzakelijk begroten

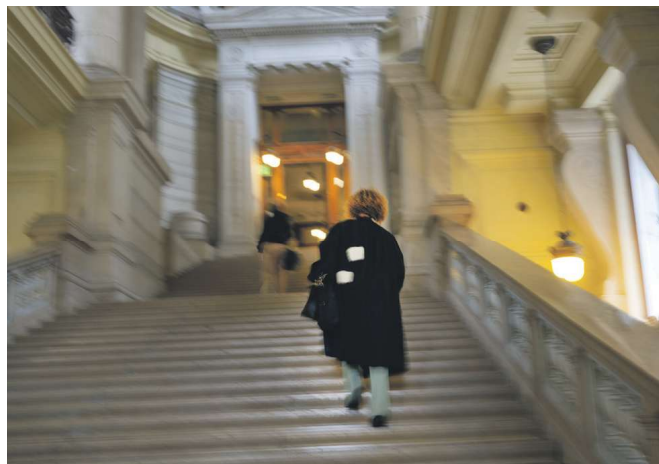
In een arrest van 18 januari 2024 verduidelijkt het Hof van Cassatie dat de rechter een rechtsplegingsvergoeding ook kan toekennen wanneer de in het gelijk gestelde partij naliet om het bedrag ervan te bepalen. Wel moet de rechtsplegingsvergoeding zijn opgenomen als gedingkost. Is dat niet het geval, kan de rechter (nog) geen rechtsplegingsvergoeding toekennen en moet de beslissing hierover worden aangehouden.

Benjamin Magnus

De rechtsplegingsvergoeding is een forfaitaire tegemoetkoming die de verliezende partij moet betalen ter vergoeding van de kosten en erelonen van de advocaat van de in het gelijk gestelde partij (artikel 1022, eerste lid Ger. W.). Het is een gerechtskost, net zoals bijvoorbeeld de kosten van de gerechtsdeurwaarder of de rolrechten. Het bedrag van de rechtsplegingsvergoeding wordt bepaald aan de hand van onder meer de aard van de zaak en het belang van het geschil, waarbij er naast forfaitaire basisbedragen ook forfaitaire minimum- en maximumbedragen zijn vastgelegd. De rechter zal in de meeste gevallen het basisbedrag toekennen maar kan dit ook verminderen of verhogen op verzoek van een van de partijen, eventueel op initiatief van de rechter. Dit evenwel zonder de minimum- en maximumbedragen te overschrijden. De concrete bedragen zijn conform artikel 1022, tweede lid Ger. W. vastgelegd bij koninklijk besluit. Daarbij is een belangrijk onderscheid gemaakt tussen 'in geld waardeerbare' en 'niet in geld waardeerbare' vorderingen. Bij in geld waardeerbare vorderingen wordt het bedrag van de rechtsplegingsvergoeding bepaald op basis van de waarde van de vordering: hoe hoger die waarde, hoe hoger de vergoeding. Voor niet in geld waardeerbare vorderingen gelden er afzonderlijke bedragen. Doorgaans vorderen partijen in hun (synthese) conclusie dat de andere partij in het ongelijk wordt gesteld en wordt veroordeeld tot betaling van de gerechtskosten, inclusief de rechtsplegingsvergoeding, en bepalen zij ook het bedrag van de rechtsplegingsvergoeding. Echter is het mogelijk dat een partij de rechtsplegingsvergoeding niet heeft opgenomen of niet heeft begroot. De vraag is of de rechter in dat geval alsnog een rechtsplegingsvergoeding kan – of eventueel zelfs moet – toekennen.

EERDERE RECHTSpraak CASSATIE

Het antwoord op deze vraag is sterk verbonden met de al dan niet toepassing van het beschikingsbeginsel, opgenomen in artikel 1138, 2° Ger. W., dat bepaalt dat de rechter geen uitspraak mag doen over niet gevorderde zaken noch meer kan toekennen dan er gevraagd was. Hieruit volgt dat in een burgerlijke procedure de partijen zelf de grenzen van het geding bepalen. Wanneer een rechter die grenzen niet respecteert en meer toekent of iets anders dan wat werd gevorderd, oordeelt die *ultra petita*, in strijd met het beschikingsbeginsel.

Het feit dat de rechter als taak heeft om het basisbedrag ambtshalve correct te begroten, neemt niet weg dat de in het gelijk gestelde partij de rechtsplegingsvergoeding moet vermelden als gedingkost, evenwel zonder daarbij het bedrag ervan te moeten bepalen.

Het Hof van Cassatie oordeelt sinds lang dat het beschikingsbeginsel niet geldt met betrekking tot de begroting van gerechtskosten omdat de opgave van de kosten geen gevorderde zaak of vordering is in de zin van artikel 1138, 2° Ger. W. Bijgevolg valt die opgave buiten het toepassingsgebied van het beschikingsbeginsel en is de rechter niet gebonden door de begroting van de gerechtskosten door partijen. In plaats daarvan dient hij de werkelijke kosten toe te kennen. Daarbij kan de rechter ook een lager of hoger bedrag toekennen dan wat werd gevorderd, zonder daarbij – in geval van toekenning van een hoger bedrag – *ultra petita* te oordelen. Initieel was het Hof van Cassatie van oordeel dat deze (uitzonderings)regel niet gold bij de bepaling van de rechtsplegingsvergoeding, zodat het beschikingsbeginsel in dat verband wél werd toegepast. Zodoende oordeelde het Hof meermaals dat een rechter die een hogere rechtsplegingsvergoeding had toegekend dan wat was gevorderd, *ultra petita* oordeelde en het beschikingsbeginsel miskende (zie, bijvoorbeeld, Cass. 25 september 2020, F.18.0170.N; Cass. 26 april 2018, C.17.0420.N). Het Hof van Cassatie heeft dit standpunt verlaten in een arrest van 13 januari 2023, waar het oordeelde dat de rechter het basisbedrag van de rechtsplegingsvergoeding ambtshalve correct moet bepalen, '[b]ehoudens wanneer een procedureakkoord omtrent de omvang van de rechtsplegingsvergoeding dan wel een grond of een verzoek tot afwijking van het basisbedrag van de rechtsplegingsvergoeding voorligt' (Cass. 13 januari 2023, C.22.0158.N). Als geen zó'n uitzondering voorligt en een te laag basisbedrag werd gevorderd, zal de rechter dus een hoger basisbedrag kunnen – of beter, moeten – toekennen. Dat wordt niet (langer) gezien als een *ultra petita* oordeel in strijd met het beschikingsbeginsel.

Merk op dat het Hof van Cassatie enkel verwijst naar de ambtshalve begroting van het correcte basisbedrag en dat hieruit niet volgt dat de rechter ambtshalve een verminderde of verhoogde rechtsplegingsvergoeding kan toekennen op grond van artikel 1022, derde lid Ger. W. Immers bepaalt dit artikel dat de vermindering of verhoging enkel kan op verzoek van een van de partijen, desgevallend op initiatief van de rechter. Een uitzondering hierop is de verplichting voor de rechter om ambtshalve artikel 1022, zevende lid Ger. W. toe te passen, dat de toekenning van de minimum

rechtsplegingsvergoeding voorschrijft in geval van een verstekvonnis waarbij geen enkele in het ongelijk gestelde partij ooit is verschenen. In dat geval moet de rechter de vergoeding wel ambtshalve begroten op het minimumbedrag (Cass. 23 juni 2023, C.22.0384.N).

VERDERE VERDUIDELIJKING

Na het arrest van 13 januari 2023 restte nog de vraag of de rechter het basisbedrag van de rechtsplegingsvergoeding ook ambtshalve correct moet begroten wanneer de in het gelijk gestelde partij heeft nagelaten om de vergoeding zelf te begroten (en het dus niet louter gaat om een foutieve begroting) of, meer nog, geen rechtsplegingsvergoeding heeft gevorderd. Het Hof van Cassatie heeft dit verduidelijkt in zijn arrest van 18 januari 2024 (Cass. 18 januari 2024, C.23.0157.N). Het feit dat de rechter als taak heeft om het basisbedrag ambtshalve correct te begroten, neemt niet weg dat de in het gelijk gestelde partij de rechtsplegingsvergoeding moet vermelden als gedingkost, evenwel zonder daarbij het bedrag ervan te moeten bepalen. Hierbij verwijst het Hof onder meer naar artikel 1021 Ger. W., waarvan het eerste lid bepaalt dat partijen opgave kunnen doen van hun kosten, in welk geval die in het vonnis worden vermeld, en het tweede lid dat wanneer kosten in het vonnis niet of slechts gedeeltelijk worden vermeld, de beslissing hierover wordt geacht te zijn aangehouden. Daaruit kan worden afgeleid dat wanneer de rechtsplegingsvergoeding niet wordt vermeld als gedingkost, de beslissing hierover moet worden aangehouden. Kortom, als advocaat moet je in de syntheseconclusie de rechtsplegingsvergoeding minstens opnemen als gerechtskost opdat de rechter de vergoeding kan toekennen. Doe je dat niet, dan kan de rechter geen rechtsplegingsvergoeding toekennen en wordt de beslissing hierover aangehouden. Mocht je het basisbedrag niet of verkeerd begroten, zal de rechter ambtshalve het correcte basisbedrag bepalen. Daarbij kan de rechter ook een hoger basisbedrag toekennen.

Benjamin Magnus is advocaat.

Cass. 18 januari 2024, C.23.0157.N

www.juportal.be

KORT

Nieuwe voorzitter FedNot

Notaris Anne Wuijquot volgt haar collega Katrin Roggeman op als voorzitter van de Federatie van het Notariaat (Fednot). Tijdens haar driejarig mandaat staat optimale dienstverlening centraal, vooral via digitale weg. Tegelijkertijd moet het notariaat dichtbij de burger blijven. De nieuwe voorzitter wil ook de team spirit binnen het beroep extra stimuleren.

Nieuw mandaat HRI

Net voor de zomer vonden de verkiezingen plaats voor het nieuwe mandaat van de Hoge Raad voor de Justitie, dat in december van start zal gaan.

Voor de Nederlandse taalrol werden verkozen: Bernadette Baeyens (eerste substituit-procureur des Konings bij het parket Oost-Vlaanderen), Jeroen De Mets (rechter in de familie- en jeugdrechtbank in de rechtbank van eerste aanleg West-Vlaanderen), Valentina Marocchi (substituit-arbeidsauditeur bij het arbeidsauditoraat Brussel), Chantal Lanssens (advocaat-generaal bij het hof van beroep Gent), Roeland Vasseur (substituit-procureur-generaal bij het hof van beroep Gent), Daniel Van den Bossche (ondervoorzitter en rechter in de familie- en jeugdrechtbank in de rechtbank van eerste aanleg Gent), Ben Pieters (advocaat-generaal bij het hof van beroep Brussel), Stéphanie Joncheere (vrede rechter van het eerste kanton Mol-Gee), Olivier Lins (substituit-procureur-generaal bij het hof van beroep Antwerpen), Bart Meganck (raadsheer in het hof van beroep Gent), Myriam de Hemptinne (raadsheer en familie- en jeugdrechter in hoger beroep, hof van beroep Brussel).

Voor de Franse taalrol werden verkozen: Florence Reusens (substituit du procureur du Roi près le parquet de Namur), Najat Arbib (vice-présidente du tribunal de première instance de Liège), Julien Moïnol (magistrat fédéral près le parquet fédéral), Xavier Montiel Corte (substituit du procureur du Roi près le parquet de Liège), Fabrizio Antiochi (premier substituit de l'auditeur du travail près l'auditorat du travail de Bruxelles), Bénédicte Inghels (avocat général près la Cour de Cassation), Emmanuel Mathieu (président de chambre à la cour d'appel de Mons), Thibault de Sauvage (Juge au tribunal de première instance francophone de Bruxelles), Isabelle Algoet (avocat général près la cour du travail de Mons), Valérie Delfosse (Juge au tribunal de police francophone de Bruxelles), Jean-Marc Trigaux (conseiller à la cour d'appel de Mons).

Nieuwe PACE-voorzitter

De Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa (PACE) heeft Alain Berset (Zwitserland) verkozen tot secretaris-generaal van de Raad van Europa voor een ambtstermijn van vijf jaar die ingaat op 18 september 2024. In de tweede ronde van de verkiezing kreeg Berset 114 stemmen. De andere kandidaten, In-drek Saar (Estland) en Didier Reynders (België) kregen respectievelijk 85 en 46 stemmen. Alain Berset was van 2012 tot 2023 lid van de Zwitserse regering en bekleedde in die periode tweemaal het ambt van voorzitter van de Confederatie, in 2018 en 2023. Als minister stond hij aan het hoofd van het federale ministerie van Binnenlandse Zaken. Voordat hij in de regering kwam, was hij van 2003 tot 2011 lid van het Zwitserse federale parlement en was hij in 2008-2009 voorzitter van de Raad van State, het hoogste orgaan van het parlement.